

Warszawa, dnia 21 grudnia 2018 r.

dr hab. Prof. UwB Andrzej Panasiuk

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr. Damiana Pawła Bara pod tytułem
„*Alternatywne metody rozwiązywania sporów budowlanych*”.**

1. Recenzowana rozprawa doktorska mgr. Damiana Pawła Bara nosi tytuł „*Alternatywne metody rozwiązywania sporów budowlanych*”. Spis treści obejmuje standardowe jednostki redakcyjne: wykaz skrótów, wstęp, cztery rozdziały, zakończenie i bibliografię – solidnie opracowaną. Wszystkie rozdziały mają charakter merytoryczny i są bezpośrednio związane z tytułem pracy. Przy tym należy jeszcze podkreślić, że są bardzo szczegółowe, co potwierdzają rozbudowane podrozdziały. Rozprawa doktorska liczy dokładnie 250 stron, co jest oczywiście dowodem na osiągnięcie oczekiwanego standardu objętości. W tym miejscu wypada dodać, że prowadzone rozważania zmierzają do maksymalnego wyczerpania tematu, ale zachowują wewnętrzną dyscyplinę, tak pożądaną dla pozytywnej oceny. Co prawda w literaturze przedmiotu możemy odnaleźć pozycje monograficzne poświęcone najogólniej alternatywnym metodom rozwiązywania sporów w sprawach cywilnych (np. Pieckowski S. „*Mediacja gospodarcza*”), brak było jednak opracowań naukowych, które zawierałyby tak szczegółowe i pełne rozważania na wskazany temat. To oczywiście nadaje rozprawie doktorskiej charakter nowatorski. W konsekwencji wolno teraz stwierdzić, że zostały spełnione wszystkie ogólne kryteria, jakie powinny cechować rozprawę doktorską.

2. Temat rozprawy doktorskiej mgr. Damiana Pawła Bara jest interesujący, ponieważ stanowi on nie tylko kluczowy problem teoretyczny, ale ma jednocześnie znaczenie czysto praktyczne. Wymiar praktyczny poruszanej problematyki przekłada się na nieraz wielomilionowe spory wynikające z realizowanych kontraktów budowlanych. Poruszana problematyka rozprawy doktorskiej jest o tyle ważna i istotna, gdyż brak jest w obszarze

prawa budowlanego syntetycznych przepisów regulujących problematykę alternatywnych metod rozwiązywania sporów.

3. Głównym celem badawczym rozprawy doktorskiej mgr. Damiana Pawła Bara stała się odpowiedź na pytanie: Czy alternatywne metody rozwiązywania sporów znajdują zastosowanie w przypadku rozwiązywania sporów powstałych na gruncie prawa budowlanego (s. 14). W związku z tym została następnie sformułowana główna teza badawcza, zgodnie z którą alternatywne metody rozwiązywania sporów znajdują swoje zastosowanie w przypadku rozwiązywania sporów powstałych na gruncie prawa budowlanego. Z całą pewnością należy tutaj docenić zarówno jednoznacznie ujęcie głównego celu badawczego, jak i wyraźne sformułowanie głównej tezy badawczej. Od początku wiadomo bowiem do czego prowadzą podejmowane następnie rozważania. Do weryfikacji głównej tezy badawczej posłużyły dwie hipotezy badawcze, które jednak nie zostały zaprezentowane w formie pytań, lecz udzielonych od razu na początku odpowiedzi pozytywnych (s. 14). Z punktu widzenia przyjętych założeń można więc stwierdzić, że główny cel badawczy został osiągnięty. Niezbyt fortunne jednak było stwierdzenie, że rozprawa ogranicza się do przybliżenia instytucji negocjacji, mediacji i arbitrażu, rozprawa doktorska nie jest pracą popularnonaukową, w której głównym celem może być przybliżanie wybranych instytucji czy też pojęć.

4. W rozprawie doktorskiej mgr. Damiana Pawła Bara zostały prawidłowo dobrane i zastosowane metody badawcze. Po pierwsze, podstawową metodą badawczą która została wykorzystana była metoda dogmatyczno-prawna, która została dopełniona metodą historycznoprawną jak też prawnoporównawczą. Wykorzystanie metody dogmatyczno-prawnej pozwoliło autorowi rozprawy przeprowadzić dokładną analizę omawianych mechanizmów rozwiązywania sporów tj. negocjacji, mediacji, arbitrażu, pomocniczo wykorzystując podstawowe sposoby wykładni przepisów prawnych. Natomiast metoda historycznoprawna umożliwiła pomocniczo analizę ewolucję regulacji alternatywnych metod rozwiązywania sporów. Z kolei metoda prawnoporównawcza pozwoliła na sięgnięcie do rozwiązań prawnych wykształconych w innych systemach prawnych, dając możliwość autorowi rozprawy, sformułować odpowiednie wnioski. Ze szczególnym uznaniem należy teraz odnieść się do wykorzystanej bibliografii. Wykaz aktów prawnych obejmuje tutaj: 33 akty normatywne, 37 wyroków różnych sądów, 4 glosy, oraz aż 274 pozycje literatury przedmiotu. Na koniec mamy też wykaz w sumie 26 stron internetowych oraz innych źródeł. O dość dobrym warsztacie naukowym świadczy tutaj sporządzenie aż 656 przypisów.

Brakuje mianowicie wzmianki chociażby o przepisach dotyczących usprawnienia działalności inwestycyjnej w państwie, np. Rada Ministrów w 1971 r. wydała uchwałę w sprawie generalnego realizatora inwestycji (Uchwała Nr 268 Rady Ministrów z dnia 26 listopada 1971 r. w sprawie generalnego realizatora inwestycji, MP Nr 59 poz. 392). Przedmiotowa uchwała wprowadzała instytucję generalnego realizatora inwestycji, w celu usprawnienia, rozwijania oraz upowszechnienia nowoczesnej organizacji procesu realizacji inwestycji. Generalny realizator inwestycji działał zgodnie z umową o generalną realizację inwestycji, opracowywaną zgodnie z zasadami ogólnych warunków umów o realizacji inwestycji i o wykonanie remontów budowlanych (Zarządzenie Ministra Budownictwa i Przemysłu z dnia 11 lutego 1970 r. w sprawie ogólnych warunków umów o realizacji inwestycji i o wykonanie remontów budowlanych MP. Nr 7, poz. 66). Ponadto w omawianym okresie wprowadzono również szczegółowe regulacje prawne dotyczące realizacji inwestycji o szczególnym znaczeniu dla państwa. Jednakże już rozważania dotyczące aspektów obowiązującej regulacji prawa budowlanego z 1994 roku (przedmiotu, uczestników procesu budowlanego itd.) nie budzą zastrzeżeń.

W rozdziale drugim recenzowanej rozprawy dokonano analizy pojęcia negocjacji, ze szczególnym zwróceniem uwagi na możliwość wykorzystania tego instrumentu do rozwiązywania sporów powstałych na gruncie realizacji inwestycji budowlanych. Autor słusznie dochodzi do wniosku, że negocjacje stanowią bardzo dobre narzędzie w rozwiązywaniu sporów na gruncie prawa budowlanego, ze względu na ich niesformalizowany charakter oraz elastyczność. Zwraca jednak uwagę na zagrożenia związane z biegiem terminu przedawnienia roszczeń, co niewątpliwie stanowi pewien problem natury praktycznej

W rozdziale trzecim uwaga autora skoncentrowała się na szczegółowym omówieniu instytucji mediacji. Za szczególnie wartościowe należy uznać rozważania autora dotyczące mediacji w wybranych obszarach obowiązujących regulacji prawnych, z przytoczeniem rozwiązań w tym zakresie obowiązujących w wybranych krajach (Niemcy, USA, Wielka Brytania). W tej części również, znalazły się interesujące rozważania dotyczące polubownego rozstrzygnięcia powstałych sporów zgodnie z procedurami FIDIC, zabrakło jednak moim zdaniem jasnego i jednoznacznego stanowiska autora jak i jego oceny co do możliwości rozstrzygnięcia powstałych sporów na gruncie realizowanych robót budowlanych zgodnie z procedurami FIDIC.

5. Układ rozprawy doktorskiej mgr. Damiana Pawła Bara został dobrze opracowany, ponieważ tworzy on spójną i logiczną całość, którą konsekwentnie łączy wyznaczony we wstępie główny cel badawczy i główna teza badawcza, natomiast w zakończeniu dowód na osiągnięcie tego celu badawczego i potwierdzenie głównej tezy badawczej. Od razu można również dostrzec, że struktura podziału treści została starannie przemyślana. Bez wątplenia potwierdza się jej kompletność, przy dążeniu do maksymalnego wyczerpania tematu. Od rozważań natury ogólnej bardzo płynnie przechodzi się tutaj do rozważań natury bardziej szczegółowej.

6. Rozdział pierwszy rozprawy doktorskiej został poświęcony podstawowym pojęciom występującym w rozprawie, a mianowicie negocjacom, mediacjom, arbitrażowi, jak również krótkiemu omówieniu rozwoju prawa budowlanego w Polsce. O ile założenie omówienia podstawowych pojęć omawianych w dalszych częściach rozprawy, jest poprawne, o tyle sposób ich omówienia pozostawia trochę do życzenia. Zabrakło moim zdaniem, przytoczenia teorii dotyczącej alternatywnych metod rozstrzygania sporów, istniejących w literaturze przedmiotu podziałów i klasyfikacji. Przykładowo klasyfikacja (Morek, 2004 r.) zaliczająca do alternatywnych metod rozwiązywania sporów: koncyliację, mini-proces (mini-trial), analizę eksperta (Fact-finding), metodę wczesnej obiektywnej oceny sprawy (Early Neutral Evaluation), metodę skoncentrowanej rozprawy (Summary jury trial), czy też formę polegającą na połączeniu arbitrażu z mediacją i odwrotnie. Dlatego też nasuwa się pytanie, co było podstawą do przyjęcia przez autora rozprawy doktorskiej jedynie trzech głównych metod rozstrzygania sporów w prawie budowlanym, tj. negocjacji, mediacji i arbitrażu. Przytoczenie istniejących w literaturze przedmiotu klasyfikacji na pewno wzbogaciłoby pracę merytorycznie. Należy bowiem podkreślić, że również w prawie polskim wykorzystywane były przytoczone powyżej niektóre metody rozwiązywania sporów. Przykładowo po wejściu w życie w 2004 r. ustawy prawo zamówień publicznych, do jej treści implementowano konstrukcję prawną koncyliacji z dyrektywy 18/2004 koordynującej procedury udzielania zamówień publicznych tzw. dyrektywy klasycznej. Koncyliacja w prawie zamówień publicznych miała również zastosowanie do umów na roboty budowlane.

W rozdziale pierwszym znajdują się również informacje poświęcone genezie i rozwojowi prawa budowlanego na ziemiach polskich. O ile część poświęcona kształtowaniu się przepisów w okresie dwudziestolecia międzywojennego nie budzi moich większych zastrzeżeń, o tyle część poświęcona okresowi powojennemu, pozostawia sporo do życzenia.

szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 84, poz. 455 ze zm.), co skłania mnie do postawienia wniosku o dopuszczenie jej do dalszych czynności przewodu doktorskiego.

Judysz Jancosin

W ostatnim czwartym rozdziale autor skoncentrował się na przedstawieniu konstrukcji prawnej arbitrażu. Podobnie jak we wcześniejszych rozdziałach, przedstawił istotę i charakter prawny arbitrażu. Dokonał analizy przydatności arbitrażu jako alternatywnej metody rozwiązywania sporów zaistniałych w trakcie procesu inwestycyjnego. Odniósł się również do kwestii związanych z możliwością wykorzystania arbitrażu w Warunkach Kontraktowych FIDIC. Pewien niedosyt budzi jednak dosyć pobieżne potraktowanie kwestii związanych z początkami polskiego arbitrażu (s. 172). Genezy współczesnego, polskiego sądownictwa polubownego należy upatrywać w okresie dwudziestolecia międzywojennego w wieku XX. Pierwotnie w latach międzywojennych w zakresie sądownictwa polubownego obowiązywała w ustawodawstwie krajowym ustawa postępowania sądowego cywilnego obowiązująca w okręgach apelacyjnych warszawskim, lubelskim i wileńskim z 16.07.1925 r. Została ona następnie zastąpiona przez regulację kodeksową Kodeks postępowania cywilnego z 1930 roku.

7. Jakkolwiek pozytywna ocena rozprawy doktorskiej mgr. Damiana Pawła Bara nie budzi wątpliwości, to wypada jeszcze odnieść się do pewnych jej niedostatków. Niewątpliwie prowadzone w rozprawie doktorskiej rozważania są generalnie bardzo rzetelne merytorycznie, to jednak momentami brakowało autorowi rzetelności i dociekliwości naukowej (rozdział pierwszy czy też rozdział czwarty),w szczególności brak dostatecznie rozbudowanych teoretycznych rozważań dotyczących prezentowanych instytucji prawnych. Ponadto ogromny wolumen środków publicznych wydawany jest na realizację robót budowlanych w reżimie zamówień publicznych, co też wpływa na specyfikę rozstrzygania sporów w umowach o zamówienie publiczne. Niewątpliwie czynnikiem który wpływa na tą specyfikę, jest ochrona interesu publicznego. Brak prowadzonych rozważań w tym obszarze, jest moim zdaniem pewnym niedopatrzeniem.

Analiza całości recenzowanej rozprawy doktorskiej mgr. Damiana Pawła Bara pozwala oczywiście na stwierdzenie, niezależnie od wskazanych wyżej niedostatków, iż stanowi ona bardzo interesujące studium badawcze z zakresu prawa budowlanego. Dlatego oceniam tę rozprawę doktorską wysoko zarówno w warstwie teoretycznej, jak też praktycznej. Dokonując oceny całości rozprawy doktorskiej chciałbym jednoznacznie wyrazić opinię, iż stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wskazując na odpowiedni poziom wiedzy teoretycznej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez mgr. Damiana Pawła Bara. Recenzowana rozprawa doktorska spełnia wszystkie wymogi stawiane przez ustawę z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy –Prawo o